

İŞ TEFTİŞİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Cumhurbaşkanı Kararının Tarihi : 18/4/2022 Sayısı : 5434
Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi : 19/4/2022 Sayısı : 31814

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı; çalışma mevzuatının uygulanması sırasında, suç veya kabahat olarak belirlenen eylemlere rastlanıldığı zaman yapılacak iş ve işlemler, müfettişlerce yapılacak izleme, denetleme ve teftiş faaliyetlerine ilişkin görev, yetki ve yükümlülükler ile bu hususlara dair çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, çalışma mevzuatının uygulanmasına ilişkin yapılacak izleme, denetleme ve teftiş faaliyetleri ile teftiş edilenler ve diğer ilgilileri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 92 nci maddesi ile 13/12/1950 tarihli ve 5690 sayılı Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki 81 Numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin Onanmasına Dair Kanun hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönetmeliğin uygulamasında;

- Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
 - Başkanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığını,
 - İş teftişi: Çalışma süreleri, ücretler, iş sağlığı ve güvenliği, işçilerin refahı, çocuk ve gençlerin çalıştırılması, kayıtdışılık, işsizlik, istihdam ve işgücü piyasası uygulamaları gibi çalışma koşullarına ve çalışma ortamına ilişkin tüm mevzuat hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili olarak Devlet adına araştırma, inceleme, soruşturma ve denetlemeyi de kapsayan teftiş faaliyetleri ile mevzuat ile verilen diğer teftiş faaliyetlerini,
 - Müfettiş: Çalışma hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişiyle görevli olan iş başmüfettişleri, iş müfettişleri ve teftiş yetkisi verilmiş iş müfettiş yardımcılarını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İş Teftişi Faaliyetlerinin Planlanması, Görev, Yetki ve Yükümlülükler

İş teftişi faaliyetlerinin planlanması

MADDE 5- (1) İş teftişi; çalışma koşulları ile çalışma ortamının karşılıklı etkileşimi dikkate alınarak, herhangi bir ayırım yapılmaksızın planlanır. Ancak; intikal eden başvuru, olay veya uyuşmazlık konuları dikkate alınarak, çalışma hayatındaki sorunların değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesi sonucu alan, sektör veya risk grubu esaslı olarak belirlenen işyerlerinde çalışma koşulları ile çalışma ortamına ilişkin konularda, ayrı ayrı da planlanabilir.

(2) Planlanan iş teftişi faaliyetleri;

- İşyerlerinde çalışma hayatındaki sorunların değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesi sonucu planlanarak gerçekleştirilen programlı teftişler,
- Çalışma mevzuatı ile ilgili ihbar, şikâyet ve benzeri talepler üzerine veya kamuoyunun dikkatini çeken olay yahut uyuşmazlıklar hakkında veya benzeri hususlarla ilgili olarak, Başkanlığa intikal ettirilen evraklardan teftiş hizmetiyle bağdaşır nitelikte olanların teftiş programına alınması sonucu işyerlerinde gerçekleştirilen program dışı teftişler,

c) Programlı teftişler ile program dışı teftişlerin hazırlanması aşamasında gerek görülmesi halinde, belirli bir alan veya sektördeki sorunların belirlenmesi amacıyla veya Başkanlığın gerek gördüğü diğer konularda, Başkanlığın talimatıyla yürütülen araştırma faaliyetleri, olarak gerçekleştirilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında yapılan planlama çerçevesinde çalışma süreleri, ücretler, iş sağlığı ve güvenliği, çocuk ve gençlerin çalıştırılması, kayıtdışılık gibi çalışma koşulları ile çalışma ortamına ilişkin tüm teftişler, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin tüm müfettişler tarafından yerine getirilir.

(4) Teftiş faaliyetlerinin planlanmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Bakanlık yetkilidir.

Görev, yetki ve yükümlülükler

MADDE 6- (1) Müfettişler denetleme ve teftiş faaliyetlerinin yürütümü ve bu faaliyetler kapsamında çalışma mevzuatında suç veya kabahat olarak belirlenen eylemlere rastladıkları zaman yapılacak iş ve işlemler bakımından aşağıdaki görev ve yetkileri haizdir:

a) Kendilerine verilen iş teftişi faaliyetlerini yürütmek, çalışmalarını neticesinde düzenleyecekleri rapor veya yazıları Başkanlığa intikal ettirmek.

b) Çalışma mevzuatı kapsamında olan veya kapsamda olduğu kanısına varılan işyerlerine, gündüz ve gecenin çalışılan herhangi bir saatinde işveren veya işveren vekillerine önceden haber vermeden girmek ve teftiş görevinin yerine getirilmesi işyerinin açılıp inceleme yapılmasını gerektiriyorsa, yasal bir sakınca olmamak kaydıyla, kapalı olan işyerlerini işveren veya vekiline açtırıp gerekli gördüğü incelemeyi yapmak.

c) İşyerinde çalışma mevzuatı gereği bulundurulması gereken kayıt ve belgelerin işyerinde bulundurulup bulundurulmadığını tespit etmek.

ç) Görevleri kapsamında gerekli gördükleri kimseleri buldukları veya uygun gördükleri yerde dinlemek, bilgi ve ifadelerine başvurmak üzere çağırarak.

d) Görevleri ile ilgili gerçek ve tüzel kişiler ile resmi ve özel kuruluşlara ait her türlü kayıt ve belgeleri incelemek, ilgililerden bilgi istemek ve toplamak, mevzuat gereği tutulması zorunlu bulunan her türlü kayıt ve belgeleri işyerinde veya teftiş elverişli gördüğü bir yerde teftiş etmek ve incelemek üzere istemek, bunların suretlerini almak, konusu suç ve/veya kabahat oluşturan belge ve kayıtları düzenlenecek bir tutanakla alıkoymak.

e) Çalışma koşullarıyla üretim ve yapım yöntemlerini incelemek, kullanılan makina, araç, gereç, aygıt, tesis ve benzerleri ile yapımda kullanılan veya işlenen hammadde ve bunların işlenmiş olanlarını görmek, iş sağlığı ve güvenliği bakımından zararlı, tehlikeli ve mevzuata uygun olup olmadıklarını incelemek ve araştırmak, gerektiğinde kullanılan veya işlenen hammaddelerle işyerindeki hava, duman, buhar, toz ve benzerlerinden örnekler alıp tahlil ve muayene etmek veya ettirmek, bu örnekleri işveren veya işveren vekili, bulunmadıklarında işyerinde çalışanlardan birinin önünde ve durumu bir tutanakla belgelemek ve bir kaba konup mühürlenmek suretiyle almak, gerektiğinde fotoğraf ve video çekimi gibi kayıtlar yapmak.

f) Görevli oldukları mahallerde, programlarında bulunmayan, fakat iş sağlığı ve güvenliği yönünden hayati bir tehlike tespit ettiği işyerlerinde, Başkanlığa bilgi vererek teftiş yapmak.

g) 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 25 inci maddesine göre işin durdurulmasına ilişkin işlemleri yapmak.

ğ) İşyerlerinde çalışanların/işçilerin yaş, cinsiyet ve sağlık durumlarına ilişkin, mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi halinde, ilgili mülki amire gönderilecek bir yazı ile bu işçilerin çalışmaktan alıkonulmasını talep etmek.

h) Kayıtdışı istihdamla mücadele etmek amacıyla sektörel analizlere dayalı olarak belirlenen denetimleri yürütmek ve bu konularda alınması gerekli tedbirleri önermek.

ı) İş teftişi faaliyetleri ile ilgili olarak verilen benzer görevleri yapmak.

Müfettişlerin iş teftişi ile ilgili yükümlülükleri

MADDE 7- (1) Müfettişler;

a) Eşlerine, üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhrî hısımlarına ait veya bunların yönetimleri altındaki ya da kendilerinin veya bunların ortağı buldukları işyerlerinde teftiş yapamazlar.

b) Görevleri sebebiyle, işyerlerinin yapım ve üretim koşulları, işverenin ve işyerinin meslek sırları ve teknikleri ile ekonomik ve ticari durumları, işyerlerinden alınan hammadde, gereç ve benzeri örneklerin tahlil, muayene ve inceleme sonuçları hakkında gördükleri ve öğrendiklerini resmi işlerin yürütülüp sonuçlandırılması yönünden zorunluluk bulunmadıkça açıklayamazlar.

c) Görevin başka türlü yapılmasının mümkün olmadığı haller dışında, teftişin bir ihbar veya şikâyet üzerine yapıldığını veya şikâyetçilerin ve/veya ihbarda bulunan kişilerin ve kendilerine bilgi ve ifade veren kişilerin kimliklerini ifşa edemezler.

ç) Görevlerini yaparken işin normal gidişini ve işyerinin işlemlerini, inceledikleri konunun niteliğine göre mümkün olduğu kadar aksatmamak, durdurmamak ve güçleştirmemekle yükümlüdürler.

d) Teftişe başlamadan önce veya duruma göre teftiş sırasında, işveren veya işveren vekiline, görev ve yetkilerinin belirtildiği resmi kimlik belgeleriyle kendilerini tanıtmakla yükümlüdürler.

İş teftişine tabi olanların ve diğer ilgililerin yükümlülükleri

MADDE 8- (1) Bakanlık teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatındaki tüm birim yöneticileri, iş teftişi hizmetinin gerektirdiği biçimde yürütülebilmesi için müfettişlere görevleri süresince konumlarına uygun ve yeterli donanımı olan bir çalışma yeri sağlamak ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadırlar.

(2) Teftiş, denetleme ve incelemeler sırasında işverenler, işçiler/çalışanlar ve bu işle ilgili görülen diğer kişiler izleme, denetleme ve teftişle görevli müfettişler tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek, müfettişlerin görevlerini yapmaları için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermek, bu yoldaki isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler.

Güvenlik kuvvetlerinin yükümlülükleri

MADDE 9- (1) Müfettişler, görevlerinin yapılmasına zorluk çıkartılması veya engel olunması gibi durumlarda, mahallin en büyük mülki amirine başvurmak suretiyle en yakın güvenlik makam veya memurlarından yardım isterler.

(2) Mülki amirlikler ile güvenlik makam ve memurları, bu durumda 4857 sayılı Kanununun 97 nci maddesi gereğince müfettişlerin görevlerini yapmalarını sağlamak üzere, hemen gerekli önlemleri almak ve müfettişlere görevleriyle ilgili her türlü yardımda bulunmakla yükümlüdürler.

(3) Bu yükümlülükler, müfettişlerin işyerlerine girmelerini veya istenilen belgeleri görmelerini sağlamak gibi hususlar ile bu Yönetmelikte yazılı görevlerin ifasına ilişkin tüm halleri kapsar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İş Teftişine İlişkin Usul ve Esaslar

İş teftişinde teftişe ara verme uygulaması

MADDE 10- (1) Teftiş esnasında tespit edilen mevzuata aykırı hususların uygun bir sürede giderileceğinin işverence beyan edilmesi halinde, işverene süre verilmek suretiyle teftişe ara verilmesi, müfettiş takdirindedir. Ara verme uygulamasında teftiş, işverene verilen süre sonunda tamamlanır.

(2) Teftişe ara verilmesi veya teftişe ara verilmeksizin teftişin tamamlanması hallerinin gerekçesi, düzenlenecek raporda açık bir şekilde ortaya konulur.

İş teftişinde tutanak düzenleme esasları

MADDE 11- (1) Çalışma hayatını izleme, denetleme ve teftişe yetkili iş müfettişleri tarafından tutulan tutanaklar aksi kanıtlanıncaya kadar geçerlidir.

(2) Alınan ifadeler için ifade tutanağı düzenlenir.

(3) Tutanak düzenlenmesinde, teftişe esas konulara ayrıntılı olarak yer verilir. Tespitler, sıra numarası verilerek açık olarak yazılır. Tutanak imzalandıktan sonra bir örneği işveren veya vekiline verilir.

(4) İşveren veya vekilinin, müfettiş tarafından düzenlenen tutanakta yer alan tespit ve bilgilerin bir kısmına yahut tamamına katılmadığını belirterek tutanağı imzalamaktan kaçınması halinde, itiraz gerekçeleri tutanağa yazılıp imzalatılır ve tutanağın bir nüshası kendilerine verilir. İşveren veya işveren vekilince imzadan kaçınılması halinde, bu durum tutanağa yazılır.

İş teftişi raporları

MADDE 12- (1) Her teftiş sonucu bir rapora bağlanır. İş teftişi raporları; “Programlı Teftiş Raporu”, “Program Dışı Teftiş Raporu”, “Araştırma Raporu” ve 6331 sayılı Kanunun 25 inci maddesine ilişkin olarak “idari tedbir raporu” şeklinde düzenlenir.

İş teftişi raporları üzerine yapılan işlemler

MADDE 13- (1) İş teftişi faaliyetleri kapsamında düzenlenen raporlar, Başkanlık tarafından mevzuata uygunluk yönünden incelenir.

(2) İlgili birimlere gereği yapılmak üzere gönderilen iş teftişi raporlarında belirtilen işlemler geciktirmeksizin yerine getirilir. Ancak, raporda maddi hata bulunması halinde rapor işleme konulmaz ve gerekçesiyle birlikte Başkanlığa intikal ettirilir. Başkanlığın vereceği karar, Bakanlık görüşü olarak uygulamaya esas alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Atıflar

MADDE 14- (1) Mevzuatta yürürlükten kaldırılan İş Teftişi Tüzüğüne yapılan atıflar, bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

Yürürlük

MADDE 15- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.